

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Petri Cvnæi de Repvblica Hebræorum Libri III

Cunaeus, Petrus

Lvgd. Batavor., 1632

Cap. III. Sententia nostra de Melchisedeco contra communem
receptamque opinionem confirmata. vis præsidiumque ingens additur
epistolæ ad Hebræos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65527](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65527)

CAPVT III.

*Sententia nostra de Melchisedeco contra
communem receptamque opinionem
confirmata. vis praesidiumque ingens
additur epistola ad Hebraeos.*

QVæ cum ita sint, monet me ani-
mus quædam de Melchisedeco di-
cere. Etenim res inopinata, & mira-
culi similis est, illo tempore cum Eccle-
sia unius familiae hæreditas esset, exti-
tisse in impia Cananæorum gente eum
virum, qui non modo rectum teneret
numinis cultum, sed Abramo quoque,
summo Ecclesie præfule, & recens in
eas terræ oras advecto, cœlestia bona
precatus, impertitusque sit. Equidem
scio ego quæ sit aliorum de Melchise-
deco sententia. sed mihi religio non
erit ab ea recedere. non enim cuius-
quam præscriptum sequimur. neque
id siverit genius noster, uti in aliena
juremus verba. Inæstimabilis res liber-
tas est: quam esse iudicii animam qui
crediderit, is sententiæ suæ adscribat
meam. Luculenta est Hieronymi epi-
stola ad Euagrium, in qua ille ex Græ-
corum docet voluminibus, fuisse Mel-
chisedecum hominem mortalem, Ca-
nanææ incolam, Salemenfium re-
gulum,

gub
tem
gur
den
liu
cat
re i
jest
na
ric
qu
vid
He
seq
en
ta
co
co
bu
ub
pe
qu
ip
on
sic
mi
sed
qu
ta
ad
ce

gulum, & summi numinis sacerdotem, qui velut imagine quadam & figura Iesum Christum, maximum item regem atque pontificem, mortaliū seculis repræsentavit. Dein explicat verba Apostoli, quæ sunt super hac re in epistola ad Hebræos. Magna majestas eorum est, quos authores nominat, Irenæi, Hippolyti, Eusebii Cæsariensis, & Emiseni: tum & Apollinariū quoque, & Eustathii, quem primum vidit Episcopum Ecclesia Antiochena. Horum iudicium magno consensu sequuntur hodie cuncti eruditi. Erst enim suas singuli rationes produnt, tamen diversis argumentationibus conveniunt in unum. Non est, fateor, convellendum temere, quod à pluribus constanter statutum est. quippe, ubi hoc fit, periculum est, ne omnia pervertat innovandi libido. Cæterum, quoniam receptæ opinioni adversari ipsa ratio mihi videtur, valentior esse omni autoritate debet veritas. Ego sic existimo, Melchisedecum, non hominem utique ex hominibus genitum, sed diviniore naturæ fuisse, majoremque homine, ac digniorem certe, qui tanto benedixit patriarchæ. Miserat ad Hieronymum Euagrius librum incerti auctoris, qui hoc, quod diximus

contra
rationem
argens

e anti-
co di-
mira-
ccle-
exti-
eum
eneret
oque,
ens in
bona
idem
chise-
non
cujus-
neque
liena
iber-
n qui
ribat
i epi-
Græ-
Mel-
Ca-
re-
lum,

nos, assereret. Sed rejectus spreusque ab Hieronymo est, plane, ut mihi videtur, præter meritum. Etenim, quoties epistolam, quæ scripta ad Hebræos est, inspicere soleo, toties in eam adductus sententiam fui, ut existimarem aut plane intelligi eam epistolam non posse, aut certe rectum, verumque illud videri, quod nos contra opinionem Hieronymi, cæterorumque omnium asserimus. De Melchisedeco nunquam est mentio in libris veteris testamenti, nisi duobus locis; videlicet in cap. xiv. Genes. & in Psal. cx. Ex illis petatum est, quidquid sublimi oratione dissertavit Apostolus in ea epistola, quam ad Hæbræos scripsit. Tanto citius profectò rem confecerimus. Scilicet valido argumento sese niti arbitrantur, qui urbem, in qua imperium rex iste tenuit, fuisse Salem ajunt, quæ sita in Cananæa fuerit: ut non possit hoc regnum rectè, nisi hominis, intelligi. Sed quæro ex istis, quo cuius edito non licebit nobis potius Apostolo, quam istis, credere? Ecce, ait disertè, *πρωτον μὲν ἐρμενεύομεν βασιλὸς δικαιοσύνης, ἑπειτα ἢ βασιλὸς σαλήμ, ὅ ἐστι βασιλὸς εἰρήνης.* qui primum quidem ex interpretatione dicitur Rex iustitiæ, deinde verò etiam Rex

Re
mi
Ge
Me
qu
pri
gen
ido
est
n
qu
rit
Ca
Se
er
ho
ar
er
sec
gr
ce
no
gr
m
qu
Le
na
p
n

Rex salem, quod est, rex pacis. Duo nomina tribuuntur huic summo regi in Genesi. prius est *Melchisedec*, alterum *Melechsaalem*. non enim illud magis, quam hoc, existimari nomen proprium decet. Vox *melech* Hebræis regem, *sedec* iustitiam, *salem* pacem notat. Idque tironibus in Hebraismo haud est ignotum. Itaque *salem* non est hîc nomen urbis, quemadmodum neque *sedec*. aut eant, qui veteribus erroribus novos superstruunt, & in regno Cananæ imaginariam urbem aliquâ *Sedec* collocent. par enim ratio ejus erit cum stramentitio illo *salem*. Sed hoc leve est. Nos profectò, nisi solidis argumentis agimus, imprudenter tot eruditissimorum hominum, totque seculorum labefactare consensum aggressi sumus. Sed bene speramus. Procedant in numerum cætera, quæ idem nobis Apostolus subministrat. Is magna epistolæ parte docet, excellentius majusque fuisse Messiaæ sacerdotium, quam Aaronis aut Levitarum. quippe Levitarum munus fuisse tempora-

S 3

neum,

¹ Fuit quidem Salem oppidum Cananæ, sed hic pro appellativo accipitur, & pax vertitur ab ipso Apostolo. Hoc multis non satis perpenderunt.

neum, quia dignitatem sacerdotii quifque cum vita amittebat, & in locum demortui subibat alius. At Christi, inquit, sacerdotium, pariter ut Melchisedeci, æternum est. & verò, ne fides dictis desit, Davidis vaticinium de Messia recitat ex psalmo centesimo & decimo. *Tu es sacerdos in æternum, sicut Melchisedecus.* In Græco est, *ὡς τὸν εὐχριστὸν*, secundum ordinem. Sed David, cujus mentem magis, quam verba secutus est Apostolus, ait, *כדברתי מלכיצדק*, quod eruditissimus Rabinus Aben Ezra rectè explicat *כמנהג מלכיצדק in morem Melchisedeci*, vel, quemadmodum Melchisedec. Neque aliud profectò verba Hebræa sonant. Enimverò ita res est. Profligaverat prælio reges impios Abrahamus, & victrices reducebat copias. Forte tunc in itinere obvium se illi tulit filius Dei, specie humanâ, habitu sacerdotis regisque indutus, ejusque animum faustis vocibus ad omnia ingentia erexit. Etiam panem vinumque fessò dedit, ne quid hac quoque parte desideraret ille principum debellator. Statim Abramus esse hoc majus quiddam celsiusque sensit. Itaque quod sub imagine latebat, mente coluit, & Messia, summo regi sacerdotique, quem mortalibus olim datum iri intelligebat, præsentem præsens munera decimasque obtulit.

tuli
hu
mu
po
mi
bu
nis
illo
gu
vic
ve
ne
qu
ej
n
m
ex
qu
au
n
p
il
v
te
le
pe
ju
n
q
a
n

tulit. Et quid causæ, obsecro, est, cur hunc justitiæ & pacis regem non credamus fuisse eundem illum filium Dei, qui postea, ad quercum Mamre, duobus comitatus sociis, Abrahamo apparuit, cibum cum illo sumpsit, adfuit unà in unis ædibus, ac denique collocutus cum illo est? Mihi sanè majus certiusque argumentum divinæ cœlestisque naturæ videtur, homini in media via derepente, velut è machina, supervenire, eique benedicere, & alimenta potumque dare, quàm hominis tectum subire, hospitio ejus excipi, epulis accumbere, sermones cum illo ferere. Vnum modò discrimen est, quod in capite xviii Geneseos expresse tandem dicitur, Deum fuisse, qui Abramum adierit: de Melchisedeco autem illud non ait quidem scriptor Geneseos, sed mysterium hoc relinquit explicandum Davidi & Paulo, qui nos de illo dubitare amplius non sinunt. Nec verò obstat, quod rex ille sacerdosque æternus quadam propria appellatione Melechsaalem & Melchisedec vocatur. Sæpe enim sacer codex Deo nomina hujusmodi ex re nata aptat, quorum omnis posita vis in significatione rei est, de qua forte tunc agitur. Itaque alibi *Ehie ascher ehie* dictus est, & *Emmanuel*; plane ut nunc *Melech saalem* & *Melchi se-*

dec. Nemo miretur multis nominibus
 eum appellari, qui unus est omnia. Tot
 sunt nomina ejus, quot spectamus vir-
 tutes atque opera. Virtutes autem ejus
 quis fando enumeret? cum multas
 percensueris, longè erunt plures, quas
 omittes. Ne illud quidem scrupulum
 iniicere cuiquam debet, quod in Gene-
 si scriptum est, *Erat sacerdos Dei altissimi.*
 Hoc enim *θεὸς τὸ ἄνωγ. ἔϊσπεως,*
 sive ad habitum sacerdotis pertinet, què
 induerat Dei filius. Et profecò fuit
 cum etiam alias sumeret personas. cu-
 jus rei exempla in illustri posita sunt.
 Ajunt præstantissimi theologorù, quo-
 tiescunque Deus immortalis homini-
 bus apparuit, apparuisse personam se-
 cundam, id est, filium. Quod sanè ab il-
 lis rectè existimatum est. Vtique cum
 Apostolus ait, *Sæpe Deum antea per*
Prophetas, novissimè autem locutum
fuisse per filium, non ille negat visum
 antea in terris Messiam esse, sed haud
 obiisse eum concionandi illud munus
 significat, quod olim à vatibus sem-
 per, ac tandem verò susceptum ab ipso
 est. Etiam nos existimamus, filium Dei,
 cum in via Abramo occurreret, eum
 vultum, eumque habitum corporis
 sibi finxisse, quem postea gessit in ter-
 ris. atque hoc illud esse, quod Apo-
 stolus

stolus ait, *ὁ φωτισμένος ὁ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ*. Assimilatus filio Dei. Non poterat ipsum illud corpus induere, quod in terris postea intuiti sunt, & contravere mortales. Id enim serò admodum genitum formatumque est, neque antè exstitit. quare imaginem duntaxat illius repræsentaui Abramò, sed planè eandem, quam inter homines habuit. Neque alio pertinere mihi videtur, quod scriptum à Ioanne est, *Abram gestiit videre diem meum, & vidit, gavisusque est.* Id enim uni Abramò contigit, & singulare quiddam fuit: cum de cæteris illud dicatur, *Multi prophetae & iusti cupiverunt videre, quæ videtis, & non viderunt.* Sed neque hoc sententiæ nostræ repugnat, quod iustitiæ ille pacisque rex *ὁ πατήρ ἡ ἀμήτωρ*, sine patre, ac sine matre fuisse dicitur. non enim profectò Divus Paulus mysterium illud duplicis naturæ spectavit, quod ejusmodi est, uti Messiae quidem divinitas patrem, mortalitas verò matrem, at seorsim neutra utrumque parentem agnoscat. Pertinere illud ad ea tempora non potuit, cum nondum hominem induisset humani generis servator. Sed hoc utique sensit potius Apostolus, non esse eum communi lege ex patre

atque matre, neque ex libidine aut conjunctione viri foeminaeque fatum, sed aeternum eum esse, & (quod Esaias vates in capite LIII ait) *nihil posse dici de generatione ejus*. Sane verò ii ipsi, qui Melchisedecum Salemensium regulum, hominemque mortalem fuisse volunt, fatari coguntur ea omnia, quae de illo Apostolus dixit, etiam Messiae convenire. Quod cum ita sit, profectò non aliter Messiam ἀπαίτορα ἢ ἀμήτορα, *patris matrisque exortem* cogitare possumus, quàm eo pacto, uti jam nos significavimus. Equidem ego animadverto quoque, Melchisedeci sacerdotium à Divo Paulo perpetuum atque infinitum constitui. ita quippe ait, μήτε ὀρχῶν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλει ἔχων, ἀλλ' ἱερός εἰς τὸ διηνεκές. *neque initium dierum, neque vita finem habens, manet sacerdos jugiter*. Ex quo colligitur, si Messiam atque Melchisedecum non esse unum eundemque, sed duos credimus, etiam hinc duos jam effici sacerdotes, quorum functio nullis circumscripta annorum spatiis in omne aevum durat. Quod certè nemo veterum antea, neque è recentioribus quisquam hactenus vel per somnium dixit. Nunc tandem illud dicamus, quod rerum omnium primum maximumque nobis est. Haud dubium est,

est,

ef
vo
ex
eo
li
u,
H
po
pl
co
m
h
p
2
e
n
co
al
fe
I
7
2
m
v
in
ta
il
p
d

est, quin Iudæos genius aliquis malè ad-
 vocatus in eum detruserit errorem, uti
 existimarent, id quod hodie in scriptis
 eorum legitur, *Melchisedecum fuisse fi-
 lium Noachi, Semum, qui ad tempora
 usque Abrami Isacique superstes fuerit.*
 Hac futili opinione imbutos Iudæos A-
 postolus ad sublimiorem vocat contem-
 plationem: &, de hoc ipso Melchisede-
 co, qui non Semo tantum, sed cunctis
 major esset hominibus, verba facturus,
 hac præfatione utitur, *ὅτι ἔστι πολὺς ἡ-
 μῖν ὁ λόγος, καὶ δυσσεμνώδης λέ-
 γειν.* De quo nobis multa sunt dicenda,
 eaque difficilia explicatu. Ecce, stupet ad
 magnitudinem personæ, & ineffabilem
 confitetur, quod nunquam facit, cum de
 aliis umbris typisque loquitur, quibus
 fuerat olim regnum Messix figuratum.
 Dein subjicit, *χωρὶς πάσης ἀντιλογίας
 τὸ ἔλαττον ὑπὸ ἑκείνου κρείττονος ὀλο-
 γεῖται.* Sine ulla controversia, non be-
 nedicit nisi major minori. Hoc vult, di-
 viniore cujusdam naturæ eum fuisse, nec
 in hominibus numerandum: quia, qui
 tanto benedixit patriarchæ, certè major
 illo digniorque esse debuit. Etiam com-
 parat illum cum Levitis, ¹ *καὶ ὡς μὲν
 δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι
 λαμ-*

¹ Ad Hebr. cap. 7. vers. 8.

λαμβάνουσιν, ἐκεῖ ᾧ, μαρτυροῦμεν
 ὅτι ζῆ. Atque hic quidem homines, qui
 moriuntur, decimas accipiunt; illic au-
 tem is, de quo testatum est, quod vivit.
 Duo notat; primum, quod Levitæ,
 quibus decimæ dabantur, homines
 erant: dein quod morerentur. at hunc
 sacerdotem, cui Abramus decimas de-
 dit, non hominem, non mortalem ait
 fuisse, sed eum, de cuius vita & æterni-
 tate, inquit, testimonium habemus omni
 exceptione majus. Quodnam autem il-
 lud est? nempe hoc Davidis, quod ci-
 tat¹; Tu es sacerdos in æternum, sicut Mel-
 chisedec. Quasi dicat, Tu es ille iustitia
 pacisque rex, ille, inquam, sacerdos, qui
 vivis æternusque es; quem vidit Abraha-
 mus, decimisque & muneribus veneratus
 est, & Melchisedecum appellavit, cum
 appellare eum majore atque ampliore no-
 mine haud poterat. Etiam illud scriptum
 extat, vers. 15. & 16. καὶ πῶς ὁμοί-
 οτι καὶ Μελχισεδεκ ἀνίσταται ἰερῶς
 ἔπειτα, ὃς ἔστι νόμον ἐντολῆς σαρκ-
 κικῆς γένηεν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ζωῆς
 ἀκατάλυτος. Ad instar Melchisedeci exo-
 ritur sacerdos alius, diversusque à Levi-
 tis, qui non ex lege, cuius mandatum sit
 carnale, sacerdos est, sed ex vi indissolubi-
 lis

¹ Ibid. vers. 17.

lis vita. Nimirum, quod in Levitis fuisse negat, id in Messia & Melchisedeco ponit, *vim indissolubilis vita.* Paulo ante dixit, v. 11; *Si consummatio per Leviticū sacerdotium erat, quid amplius erat opus alium exoriri sacerdotem, secundum ordinem Melchisedeci?* Vtique hoc omnino significare vult, nullam consummationem earum rerum, quæ promissæ quondam erant, fieri potuisse per Leviticum sacerdotium. itaque opus fuisse sacerdotio perfectiore, cujusmodi fuit Messia illud, sive Melchisedeci. at si Melchisedecus mortalis homo fuit & Salemenſium regulus, sacerdosque, ut isti ajunt; sane ineptum sit majorem perfectionem hujus sacerdotio, quam Levitarum, adscribere. Salemenſes enim siti in media erant Cananæa, quæ regio nondum sacra susceperat rectæ religionis, quoniam recens in eos terræ fines advenerat Abrahamus. Sed esto. fuerit apud eos summi numinis reverentia. quis tam rerum omnium ignarus est, uti nesciat cultum religionis, etiam in ipsis patriarcharum familiis, rudem duntaxat informemque fuisse, donec lege lata societatem atque ordinem Levitarum instituit ipse Deus, præcepitque quibus cæremoniis sacrisque coli deinceps vellet,

vellet, cum id antea haud usquequa-
 que factum esset debitis ritibus? Si
 omnia argumenta convecrare velim,
 justo volumine opus sit. Satis diu jam
 hoc saxum volvo. liberari cupio. Di-
 cendum tamen in extremo est, quid
 veteres recentioresque commenti sint
 ad locum Apostoli interpretandum.
 Videbant rem obscuram & difficilem
 esse. Magnum aliquid audendum fuit.
 In re crepera & ancipiti præceps ca-
 pienda via est. Igitur illud, ἀπῆταιρ,
 ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, sine patre,
 sine matre, sine genealogia, haud ideo di-
 ctum putant, quia parentes non ha-
 buit Melchisedecus, sed quia nec ante,
 nec postea eorum nomina adscripsit Mo-
 ses. Et rursus, μήτε ἄρχὴν ἡμερῶν, μή-
 τε ζωῆς τέλος ἔχων, μένφ' ἰσθδὸς εἰς τὸ
 διωκεῖς. nec initium dierum, neque vi-
 ta finem habens, manet sacerdos in ater-
 num. Nempe, natus quidem est, inquit,
 mortuusque; sed quoniam ejus rei mentio
 non fit, fuisse æternus existimatur: &
 Messia divinam naturam velut typo re-
 presentavit. Profecto, hoc non est my-
 steria, sed rerum ludibria consecrari.
 Quot enim possem Levitas sacerdotes,
 quot alios sanctos illustresque heroës
 ex sacris libris recensere, de quorum
 natalibus & morte altum silentium
 est?

est
 jan
 mu
 iis
 mo
 ist
 vu.
 pr
 est
 qu
 m
 sec
 ef
 qu
 n
 ac
 ru
 N
 pe
 fic
 n
 qu
 or
 A
 da
 fe
 tr
 ce
 ef
 pa
 m

est? Igitur, quod felix faustumque sit, jam totidem figuras Messix habebimus. Iudæi credunt Iacobum non obisse, quia in Genesi non dicitur, *Et mortuus est Iacob, sed, expiravit.* Iam istud alii ad iuvandam firmandamque vulgarem de Melchisedeco opinionem prodiderunt, quo autore, incertum est, sed authore tamen Iudæo. Ego quidem certe in scriptis Rabbi Schelemonis Iarchi id me legisse memini, sed purum putum existimavi delirium esse, neque magis excusari debere, quam hoc, quod de Melchisedeco vane creditum est. Qui tale præsidium ad sententiæ suæ probationem adferunt, nã illi nugas nugis propugnant. Nihil tam facile reperitur, quam ineptiendi occasio. Et quid tandem non fiet? Iam etiam metuo, ne Tobix canem aliquis sine cauda fuisse putet. quippe nihil de ea scriptum est. Sed omnes futilitatis numeros implevit Athanasius, qui Melchisedecum quendam fingit, cuius imprecationibus effectum sit, uti terra ima dehisceret, patremque illius & cunctos absorberet consanguineos. atque hanc causam esse ait, cur eum Apostolus fuisse sine parentibus, & sine genere dicat. Nemo ægrotus quidquam somniat tam

in.

infandum, quod non aliquis affirmet sapiens. Nihil vane hariolatus est Marcus Terentius Varro. Quotidie magis magisque hoc verum reperio. Sed mittamus ludos. Si nihil aliud dixisset Apostolus, quam ἀρχὴ αὐτοῦ, adduci possem uti in eorum sententiam pedibus irem. nunc diserte explicat verba sua, aitque ¹, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε τέλος ζωῆς ἔχων, μένδ' ἐπέσ' εἰς τὸ διδωκέναι. nec initium dierum, nec vitæ finem habens, manet sacerdos in perpetuum. Vtique non quid Moses dixerit, tacueritve, sed quid res sit, & quid sibi videatur, ait. Quidquid tribuit illi Apostolus, fultum est non Mosis reticentia, sed Davidis affirmatione. Quod hæcenus non observaverunt interpretes, non enim ait ², *cujus mors reticetur à Mose*, sed contra, de quo Davidis testimonium exstat, quod vivit. ὅτι μαρτυροῦμαι ὅτι ζῆ. Quod profecto longe aliud est. Potest is obiisse, *cujus obitus tacetur*: potest & in vivis esse. quod enim silentio transmittis, incerto est. nihil quippe affirmas, at, de quo dicitur, ὅτι ζῆ, quod vivit, & quidem cum emphasi, ad differentiam Levitarum, qui in eodem commate appellantur

¹ In cap. 7. vers. 3. ² Ibid. vers. 8.

lan
mi
tar
tes
cto
ru
au
au
ego
pie
ru
fec
sci
sa
ne
se
pl
dis
bis
o
de
in
est
ru
act
sto
qu
m
da

lantur¹ ἄνθρωποι ἀποθνήσκοντες, ho-
 mines mortales; is, inquam, de quo
 tam evidenter hoc asseritur, non po-
 test mortalis fuisse. aut, si fuit, profe-
 cto jam non hominum, sed angelo-
 rum lingua locutus est Apostolus. eam
 autem linguam an alii per insomnium
 aut revelationem didicerint, nescio.
 ego quidem homuncio ad istum sa-
 pientiae gradum non perveni. Cæte-
 rum, qualis sit hæc vita, quam Melchi-
 sedeco tribuit Apostolus, nemini ob-
 scurum esse potest. Ait David, *Tu es*
sacerdos in æternum, sicut Melchisedec.
 nempe sacerdotium æternum Melchi-
 sedeco adscribit vates: & ad exem-
 plum illius, etiam Christo. Hoc Davi-
 dis testimonium citat Apostolus, ver-
 bis quidem aliis, sed eodem sensu,
 ὁ μαρτυροῦντος ὅτι ζῆ. quod perin-
 de est, ac si diceret, *is, qui teste Davide*
in æternum vivit, sacerdosque est. Hæc
 est vera & genuina sententia verbo-
 rum Pauli. aut, si aliter existimamus,
 actum est de facili interpretatione epi-
 stolæ, quæ scripta ad Hebræos est. E-
 quidem ego diu miratus apud ani-
 mum meum sum, repertos fuisse quos-
 dam, quibus hæc epistola displiceret

T

qui

¹ Ibid. vers. 8.

quidem, quia favere Novatioribus videbatur, quod temere tamen & falso creditum fuit: at neminem vero deprehendisse perplexa illa ænigmata, quæ in his de Melchisedeco verbis laterent, siquidem ex communi interpretum opinione explicarentur. Agant se versentque in omnes partes, quos & præsens & prior ætas tulit. Nihil nisi nubes atque inania prensabunt nequicquam, & suis se tenebris involvent. Non utar circuitione. Ego initio, cum operam darem, ut quam minimo negotio deciderem cum tantis incommodis, de epistola quidem hac, quin merito olim à Latinis Ecclesiis spreta esset, nullus dubitabam. cæterum Davidis verba, quæ de Melchisedeco sunt, non ad Messiam, sed aliorsum trahebam. Enimvero Iudæos magistros sequebar, quorum est persæpe in Biblico contextu interpretando admiranda industria. Rabbi Aben Ezra ait, psalmi istius authorem esse non Davidem, sed quendam מְחַסְדֵי מִנְחֵם è cantoribus. Itaque cum statim initio dicitur, *Dixit Deus Domino meo, sede ad dextram meam, donec inimicos tuos fecero scabellum pedum tuorum, &c.* verba hæc sunt non Davidis de Messia, sed, ut ipse vult, cantoris de Davide, ut hic fit

fit sensus, *Locutus est Deus Domino meo*
Davidi: esto rerum omnium securus. ho-
stes enim tuos Pelistæos sic omnes fundam,
ut eorum capitibus insultes. Postquam
 plura in eandem sententiam dixit psal-
 tes, tandem adiicit, *juravit Deus, & non*
pœnitebit: tu es sacerdos in perpetuum, ut
Melchisedec. Persæpe spiritus divinus
 reges principesque & ductores popu-
 li, sacerdotes appellat, quia cæremoni-
 arum ad eos, religionumque cura &
 tutela pertinet. Itaque, *Eris sacerdos,*
mutatis verbis esset, regnabis, eritque ti-
bi summum imperium in cives tuos. Il-
 lud vero, *In seculum,* putat Rabbi Kim-
 chi dictum ob hanc causam, quia Sau-
 lis fuerat execrabilis & brevis pote-
 stas. at David inter res lætas florentes-
 que consenuit. Sequitur, *sicut Melchi-*
sedec. Hic non idem sentiunt Iudæi.
 Rabbi Abraham ait, המעם שישראל
 ילחמו ואתה תקח חמעשר כאשר לקח מלכי
 זר
 mens verborum est, *pu-*
gnabit Israel, & tu decimas prædæ acci-
pies, ut Melchisedec accepit ab Abraha-
mo. Rabbi Moses ne ad historiam qui-
 dem hæc retulit, sed Chaldæum secu-
 tus Targumistam est, cujus est hæc in-
 terpretatio, דאנרו מתמני לרבנא לעלמא
 וזו דאתי כנגין זכותא דהוייתא מלך זכאי
constituëris dux princepsque annis conse-
quenti-

quentibus, idque propter justitiam. quia
 es rex justus. ita enim accipio verba
 Chaldaica, quæ alii secus intellexere.
 Ut ad pauca redeam, memorat plures
 id genus psalmos Aben Ezra, in quibus
 non David, sed cantor, quisquis fuit il-
 le, de Davide loquitur. Inter eos est
 psalmus vicesimus, *exaudiat te Deus in
 die angustia*. Tum & is, qui sequitur,
domine in fortitudine tua letabitur rex.
 item septuagesimus secundus. Hæc
 cum hunc in modum cogitare, com-
 modum obtulit se oculis nostris lucu-
 lentus locus divi Matthæi, qui est in
 capite vicesimo & secundo. Ibi Phari-
 sæos interrogatione illaqueat ipse
 Christus, πῶς Δαβὶδ πνεύματι κύ-
 ριον καλεῖ χριστὸν; λέγων, εἶπεν ὁ κύ-
 ριος. Ὁ κύριός μου, καὶ δεξιὰν
 μου, ἕως αὐτοῦ &c. Quomodo David spiri-
 tu divino actus, appellat Christum Do-
 minum? dicens, sede ad dextram meam,
 usque dum &c. Non alio argumento
 nobis opus est ad confutandam vani-
 tatem delirii, quod penè nobis impru-
 dentibus obtruserant Rabbini. Per to-
 tum illum psalmum non cantor de
 Davide, ut ipsis placet, sed David de
 Messia loquitur. Id Phariseos in Euan-
 gelii libro docet supremus, maximus-
 que magister, penes quem fides esto.

Erravit

Erravit Aben Ezra, Rabbi Moses, & Kimchi, atque Chaldaeus Targumista, & quantum uspiam est verporum. Manet manebitque veritas mysterii, quod de Melchisedeco effatus est David, quem secutus est Apostolus, cujus epistola ad Hebræos sacrosancta est, & nihil nisi Deum spirat. Nescio equidem an post Euangelium Ioannis ullus sit novi testamenti liber, in quo plus profundæ reconditæque sit theologiæ. Quare non sine causa antea cruciabat me conscientia aversi genii mei, cum unius loci non intellecta vis iudicium tardaret meum de tam illustri scripto, quod cæteris sui partibus omnia prodebat magna & excelsa. Non temere poteram divino spiritu dictatum credere, in quo tam inconcinna cernerem: & tamen, sicut magnorum fluminum capita admiramur, & in sylvis quibusdam secretum umbræ, atque arborum proceritas fidem numinis facit; ita, cum oculos ad ea conjicerem, quæ in eodem illo auctoris monumento supra hominum essent mediocritatem, decreveram cum animo meo tantisper isthæc venerari, donec cætera quoque, quæ non capiebam, tandem assequerer aliquando. Et profecto non pessime res successit. Nam

quæ de Melchisedeco diximus, si non omnino certa, at verisimilia tamen sunt. Filius Dei fuit, cui Abrahamus decimas dedit. Neque aliter quæstionem hanc, quæ mere historica est, decidimus. Equidem nescio quibus sit documentis usus scriptor *αὐθις*, quem tam cupide damnat Hieronymus. argumentationes enim illius nec recenset, nec confutat. Fortassis ille imperite defenderat causam optimam. quod fit interdum. Sententia quidem ejus recta veraque est. Quamquam illud tamen improbamus, quod putavit Spiritum Sanctum apparuisse Abramo. quippe satius est, uti jam ostendimus, filium Dei eum fuisse. Cæterorum disceptationes referre, supervacuum est. Magni tamen nostra interest, extare Origenis homilias, in quibus multa ille de Melchisedeco disputavit, teste Hieronymo, ac tandem illuc perduxit rem, uti *angelum fuisse* eum diceret. Quæ opinio, etsi nobis non admodum placet, quia incommodi quiddam habet, tamen laudanda est præ ista, quam Hieronymus & cæteri sunt amplexi veteres recentioresque. Quod manifestum faceremus, si opus esset. Certe magno fuit vir ingenio, atque excellenti eruditione Origenes:

ge
liu
cu
pe
tu
ti
it
hi
bi
fo
cu
bi
i
r

genes: uti non immerito scientiam illius optaverit Hieronymus, etiam cum invidia nominis. Fuit ille quidem perniciosorum quorundam dogmatum author: sed tamen, quia præstantissimus erat sacræ scripturæ interpres, ita spernendi errores ejus fuere, uti nihil derogaretur summis ejus virtutibus. Falli & hallucinari humanum est. solitudinem quærat oportet, qui vult cum perfectis vivere. Pensanda vitiiis bona cujusque sunt, &, qua major pars ingenii stetit, ea judicandum de homine est.

CAPVT IV.

Ecclesia fata ab Abrami temporibus usque ad regni Israëliti sciisionem, qua post Salomonis mortem contigit. Divinandi vis in morituris. Israelitarum idololatria in Agypto. Superstitionibus Agyptiorum saepe postea obnoxii Israelita in Palaestina. Apis. Serapis. Vitulorum, & serpentis veneratio. An Iudæi asinum coluerint? Cur Agyptii asinum execrati sint? Cophinus fanumque Iudaorum, qui Roma erant. Res legesque Iudaica intacta Græcis Romanisque scriptoribus, & quare. De Theopompo & Theodecte. Iudaorum

T 4

adver-